

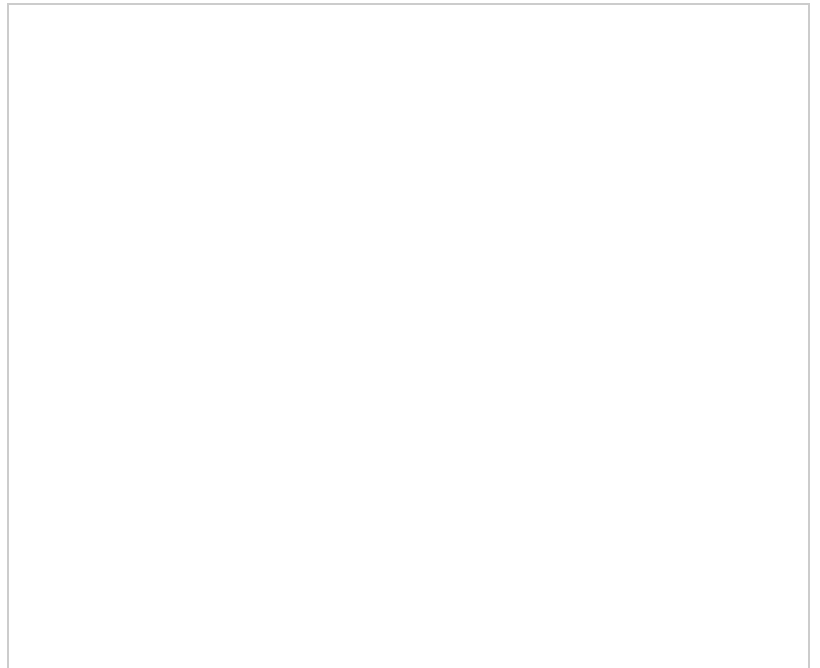

Antiikin Messinia oli hieno kaupunki noin 400 vuotta ennen ajanlaskun alkua. Sen aika loppui vuorten takana asuvien spartalaisten valloitukseen. Hyvin säilynyt teatteri oli myös kokousten ja neuvottelujen pitopaikka.

Mennäänkö Kreikan sydämeen, PELOPONNESOKSEEN?

30.5.2026 6.30

Kreikan sieluksi ja sydämeksi kutsuttu Peloponnesoksen niemimaa on nähtävyyksiltään ja maisemiltaan upeaa seutua, jossa tapaa arvonsa tuntevia ihmisiä omassa arjessaan.

TEKSTI: JOUNI FLINKKILÄ KUVAT: JOUNI FLINKKILÄ JA COSTA NAVARINO RESORT

Kun olemme kierrelleet parisen viikkoa Peloponnesoksen niemimaata, mieleen nousee kollegan tarina. Hän seisoi Pietarin lisakirkossa iäkkään isänsä kanssa. Isän katse kiersi upeaa kirkkosalia. Yhtäkkiä hän tokaisi pojalleen:

- Ihmettelisit sinäkin vähän!

Ei jaksanut enää ihmetellä, kun tuhansien vuosien takaiset antiikin paikat vyöryvät eteen katkeamattomana ketjuna: Olympia, Antiikin Messinia, Epidauruksen teatteri, Epikurios Apollon temppeli... puhumattakaan linnoituksista, luostareista, oliivi- ja sitruslehdosta, viinitarhoista, merestä hiekkalaguuneineen ja mahtavista vihreistä vuorista.

Jos Kreikan suosituimmat matkakohteet on jo nähty, maahan tutustumisen voi aloittaa pintaa syvemältä, historiasta. Hyvä aloituskohde on Peloponnesos, jossa massamatkailu on pikkuhiljaa viriämässä. Vielä tällä hetkellä niemimaan pääelinkeinona on maatalous, erityisesti herkulliset oliivit ja tasokkaat viinit.

Kahden viikon reissusta vietimme ensimmäiset yöt Pylosin kaupungin läheisyydessä läntisellä rannikolla sijaitsevassa, monia matkailupalkintoja saaneessa Costa Navarinon lomakeskuksessa. Paljon olen matkustellut, mutta lomakeskus yllätti. En tiedä, mitä Costa Navarinossa ei olisi tarjolla. Olen alkanut ivata matkailujutuissa sanontaa "kätetty helmi", mutta nyt se olisi paikallaan.

Korkeatasoinen majoitus, gourmet-ruuat, kaksi kansainvälisen tason golfkenttää, huikeat maisemat, historialliset kohteet, loistava palvelu, huippuhieno kylpylä hoitoineen ja saunoineen, sukeltaminen, laaja ja monipuolinen lastenallas, erilaiset kurssit, lintujen tarkkailu, pyöräily, vaeltaminen ja vieläpä alueen luontoa ja eläimistöä esittelevä keskus.

Esitteitä myöten kaikki on tehty huippulaadukkaasti. Silti majoitus- ja pelipaketit ovat kohtuuhintaiset, erityisesti syksyn ja kevään hiljaisina kausina.

Costa Navarinon tarina kietoutuu köyhistä oloista lähteneeseen laivanvarustaja Vassilis C. Constantakopoulusiin.

Kapteeni Vassilis, kuten häntä yleisesti kutsuttiin, syntyi Messiniassa. Hänen perustamansa varustamo, Costamare Shipping Co, on yksi maailman suurimmista konttaliikenteeseen erikoistuneista varustamoista.

Vassilis oli aidosti luonnon ystävä, joka halusi tehdä hyvää omalle maakunnalleen ja päätti rakentaa Costa Navarinon, jotta ihmiset kaikkialta maailmasta tutustuisivat sen ainutlaatuihin ympäristöön ja luontoon. Samalla hän työllisti yli tuhat maakunnan ihmistä.

Urakka oli valtava ja muun muassa yli 5 000 oliivipuuta kaivettiin maasta ja istutettiin uudelleen. Kapteeni Vassilis ehti nähdä unelmansa toteutuvan ennen kuolemaansa vuonna 2011.

Costa Navarinoon on upotettu rahaa satoja miljoonia euroja ja lisäsuunnitelmassa on laajentaa aluetta muun muassa lomaosakehuoneistoilla ja kolmannella golfkentällä. Vassilisin vilpittömyyteen on pakko uskoa, sillä investoinnit tuskin maksavat itseään takaisin meidän sukupolvemme aikana.

Tuhansien vuosien takaiset antiikin paikat vyöryvät eteen katkeamattomana ketjuna.

Tällä 212,5 metrin pituisella ja 28,5 metriä leveällä Olympian entällä taisteltiin muinoin kunniaa rahasta. Lajeina olivat muun muassa juoksu, paini, nyrkkeily ja viisiottelu. Katsomoon mahtui 45 000 ihmistä ja vain miehet saivat osallistua alastomina.

Työmiehet kaivavat esiin Antiikin Messiniassa kylpylän "tulipesän" mustuneita raunoita.

Sopivasti oleskeluajakaamme sattuiivat Navarinon lahden meritaistelun muistopäivät. Kreikan vapaussodassa 27. lokakuuta 1827 suuressa meritaistelussa Britannian, Ranskan ja Venäjän yhdistyneet laivastot upottivat päivässä osmanien laivaston. Osmanit eivät pystyneet pitämään Peloponnesosta hallinnassaan, vaan joutuivat vetäytymään. Navarino on viimeinen purjealuksilla käyty meritaistelu.

Ajamme takaisin Kalamataan eteläisen rannikon mutkateitä Pyloksen kautta. Sen tunnetuin nähtävyys on kuningas Nestorin palatsi, jossa kuninkaan tytär Polycaster kylvetti Odysseusta. Kaupungin läheisyydessä on kaksi ihastuttavaa laguunia: Voidakila ja Gialovan Diveri Lagoon, jossa sijaitsee Messinian suurin vesialue yli 270 lintulajeineen.

Pyloksesta jatkamme Methoniin, jossa ihailimme korkean mäen päällä sijaitsevaa linnoitukseen rakennettua nunnaluostaria. Matka jatkuu Koroniin, jossa on 1300-luvulla rakennettu mahtava merilinnoitus.

Peloponnesoksella on niin paljon nähtävää ja koettavaa, että parinkin viikon reissulla kohde on rajattava. Keskityimme paria harharetkeä lukuun ottamatta yhteen niemimaan maakunnista: Messiniaan.

Matkan isäntä **Athanasios Psaroulis** kehotti ottamaan tukikohdaksi Kalamatan, josta voi tehdä päivän retkiä eri puolille maakuntaa. Vuoristoisella seudulla jo 50 kilometrin ajomatkaan kuuluu tunnista puoleentoista ja siihen pysähdykset päälle. Kun aamulla lähtee liikkeelle, ehtii ennen auringonlaskua takaisin hotelliin.

Kalamata sijaitsee ikään kuin suuren amfiteatterin näyttämöllä vuorten ja merenlahden välissä. Auringon on kiivettävä parhaimmillaan 2400 metrin korkeuteen yltävien Taygetos-vuoriston huippujen yli ennen kuin sen ensisäteet pääsevät pyyhkäisemään Kalamatan rakennusten kattoja ja Messinian lahden pintaa.

Kalamata, 70 000 asukkaan kaupunki ei ole arkkitehtuuriltaan helmi, sillä valtaisa maanjäristys tuhosi alkuperäisen kaupungin 1850-luvulla. Kaupunki on kuitenkin aitoa Kreikkaa, varsinkin kun lokakuussa matkailijat ovat palanneet Pohjolan harmauteen.

Uudessa paikassa menee aikansa ennen kuin sopeutuu kaupungin rytmiin. Kalamata on rauhallinen ja turvallinen kaupunki, jossa katsottavaa ei ole paljon, mutta ei sitä välttämättä tarvitakaan. On mukavaa vain seuralla kreikkalaisten arkielämää.

Lama ei näy katukuvassa muuten kuin suljettuina liikkeinä ja kesken jääneinä rakennusprojekteina. Kauppiaat kertovat, ettei ihmisillä ole rahaa ja siksi hintoja on alennettu – vaatteita ja kenkiä sai edullisesti.

Alexis kauhoo tynnyristä fetajuustolohkoja Kalamatan torilla.
- Tervetuloa suomalaiset, hän toivottaa.

Peloponnesoksella on paljon vaihtoehtoja aktiiviseen lomailuun. Patikoijille on tarjolla upeita reittejä jokineen ja vesiputouksineen.

Yksi näkyvä muutos on tapahtunut: jokaisesta ostopaikasta saa kuitenkin, jota suorastaan tyrkytetään. Joissakin ravintoloissa ilmoitetaan, ettei ostosta tarvitse maksaa, jos ei saa kuittia. Ihmetellä saa myös taksimaksuja. Noin kolmen kilometrin matka maksaa mittarinkin mukaan kolmisen euroa. Suomessahan taksi ei edes liikahda tuolla rahalla. Silmiinpistävä piirre kriisistä huolimatta on, että ihmiset ovat säilyttäneet arvokkuutensa. He ovat ylpeitä omasta maastaan ja kreikkalaisuudestaan.

Kalamatan hiekkaranta on neljä kilometriä pitkä. Vielä lokakuun puolivälin jälkeen merivedessä pystyy uimaan, vaikka paikalliset lopettavat uimisen jo syyskuussa. Heille vesi on liian kylmää. Seurasin uteliaana viiden vanhemman naisen ryhmää, joka tuli joka päivä rannalle. Lierihatut päässään he polkivat vettä ja puheenkalkatus kuului kauas. Leidit viihtyivät vedessä jopa tunnin. Kerron tämän aina todisteena paikallisille, kun he sanoivat veden olevan liian kylmää. Muutenkin lokakuu on ihanteellista lomailu aikaa, sillä päivisin lämpö nousee sopivasti 25 asteeseen eivätkä yöt eivät ole vielä kylmiä.

Lokakuun 28. päivä on Kreikan toinen kansallispäivä, jota vietetään sen muistoksi, että Kreikka antoi kielteisen vastauksen Italian uhkavaatimukseen toisessa maailmansodassa 1940. Toinen kansallispäivä, 25.3. on vuoden 1821 Turkin vastaisen vapaussodan alkamispäivä.

Kalamatan hotellit täyttyvät viikonvaihteessa ateenalaisista ja jouduimme hotellipulan vuoksi evakkoon pieneen länsirannan kaupunkiin, Kiparissiaan. Jos Zorbas vielä eläisi, hänet löytäisi hotellimme vastaanottotiskin takaa. Alexsis on flirttaileva, matalääninen kuusikymppinen mies, entinen pankinjohtaja, joka on perinyt veljensä kanssa hotellin ja "puoli kaupunkia" – omien sanojensa mukaan.

Istuin yhden pitkän illan nauttien talon tarjoamasta ousosta ja kuuntelin Alexiksen juttuja ennen kaikkea Kreikan kriisistä. Tarina soljui. Kun otti puolet pois, oltiin lähellä totuutta. Kansallispäivänä koko kaupunki oli liikkeellä, kuten kaikkialla Kreikassa. Kaupungissa järjestettiin kansallispäivän paraati, jota johti suuri soittokunta ja sen perässä marssi pääkadun päästä päähän koululaisia, yhdistysten ja erilaisten seurojen edustajia pienimmistä suurimpiin. Kaupungin eliitti otti paraatin vastaan. Korokkeella seisoivat pönäköiden miesten joukko. Miehet hallitsevat kaupunkia, sillä vain kaksi naista oli kelpuutettu mukaan. Kiparissian tunnetuin nähtävyys on 400 vuotta ennen ajanlaskun alkua rakennettu linna. Linna on vaatimaton, mutta näköala on huikea merenlahdelle ja toisella puolella vuoristoiselle vihreälle maaseudulle.

Kiparissiasta on reilun tunnin ajomatka rannikkoa ylös Olympian kaupunkiin, jossa ensimmäiset olympialaiset pidettiin noin 770 vuotta ennen ajanlaskun alkua. Hiljainen, harras hetki on pidettävä olympiatulen sytyttämispaikalla. Olympian kisat järjestettiin Zeus-jumalan kunniaksi joka neljäs vuosi loppukesästä. Voitto toi kunniaa kotiseudulle ja ihmiset ihailivat urheilusankareita. Yleisöä ja kilpailijoita tuli Olympian kentälle ympäri Kreikkaa tuhatmäärin. Rahapalkinnot ja sen myötä syntynyt ammattilaisuus sekä uskonto tuhosivat hienon tapahtuman. Rooman kristillinen keisari Theodosius lopetti olympialaiset vuonna 393, koska ne olivat pakanallisen jumalan kunniaksi pidetyt juhlat. Olympian kentän temppelit hävitettiin, maanjäristys täydensi tuhot ja kisapaikat peitti liejukerros. 1800-luvun lopulla saksalaiset arkeologit kaivoivat sen esiin. Olympialehto on laaja puistomainen alue, jossa on arkeologinen museo ja olympialaisten historiasta kertova museo, joka tosin oli sunnuntaina kiinni. Selitys lippuluukulla oli, että valtiolla ei ole rahaa palkata työntekijöitä. On muistettava, että Kreikan korkeimmalla vuorella Olympoksella ei ole mitään tekemistä antiikin Olympian kanssa. Jumalten asuinpaikka Olymposvuori sijaitsee Thessalonikin ja Larissan kaupunkien puolivälissä pohjoisessa Kreikassa.

Vuoristoisella seudulla jo 50 kilometrin ajomatkaan kuluu tunnista puoleentoista.

Kalastajaveneet odottelevat Kalamatan satamassa seuraavan yön saalistusretkeä.

Navarinolahden läheisyydessä Gialovassa sijaitsee suuri vesialue, jossa on 270 eri lintulajin joukossa lamingoja.

Loman loppuajaksi palaamme Kiparissiasta Kalamataan ja päätämme käydä katsomassa vuoristossa sijaitsevaa Apollon Epikurioksen temppeliä, joka otettiin ensimmäisenä Unescon maailmanperintölistalle Kreikassa. Ateenan Akropolis pääsi listalle vasta vuotta myöhemmin. Kapea, mutta maisemiltaan komea tie kiertää vuorten rinteitä ylös ja alas, pienten kylien läpi ja ylös yli kilometrin korkeuteen Kotilio-vuorelle. Välillä teki mieli kääntyä takaisin, sillä mutkainen tie tuntui jatkuvan loputtomiin. Pari kertaa ajoimme harhaan ennen kuin olimme temppelin parkkipaikalla. Olimme ajaneet toista tuntia ja matkalla ei ollut yhtään kahvilaa tai ravintolaa. Eikä ollut perilläkään. Temppelin lippukojusta sai vain vettä. Oli kuitenkin tilaa hengittää ja silmä lepäsi vihreässä vuoristomaisemassa.

Temppeli rakennettiin kalkkikivestä noin 400 vuotta ennen ajanlaskun alkua. Restaurointityöt olivat käynnissä ja se oli peitetty valkoisella teltalla raunion suojelemiseksi. Apollon Epikurioksen temppeli on epätavallinen siinä mielessä, että sen rakentamiseen on käytetty jokaista kolmea antiikin Kreikan klassista pylväsjärjestelmää: doorilaista, joonialaista ja korinttilaista. Nämä muuten opittiin koulussa niin hyvin, että jos ei antiikin Kreikasta muuta mieleen jäänyt, niin pylväsmuodot. Tempelin sijainti on auttanut sen säilymisessä, sillä se ei ole kärsinyt sodista eikä sitä ole muutettu myöhempien uskontojen palvontapaikaksi. Ensimmäiset kaivauksetkin tehtiin alueella vasta vuonna 1836. Paluumatkalla navigaattori ohjasi omia polkujaan ja välillä tie oli niin rankkasateen pieksemää, että hirvitti ajaa pienellä "vuokrakinnerillä". Ketään ei näkynyt, mutta alaspäin mentiin ja lopulta päästiin perille Kalamataan.

Kalamatassa majoituimme kaupungin ulkopuolelle, hotelli Akti Taygetosiin, jossa meitä palveltiin kuin entisiä Kreikan kuninkaallisia. Hotellissa oli muutama muukin vieras ja henkilökuntaa riitti jokaiselle. Akti Taygetos on hyvä etappi lähteä seikkailemaan, nyt eteläiseen Messiniaan. Rantaa pitkin pääsee syvälle Manin alueelle, jossa on muun muassa hienot Dirosin tippukiviluolat. Myös itäisellä rannikolla sijaitseva Monemvasian kaupunki olisi ollut käynnin arvoinen, mutta sinne olisi pitänyt olla aikaa vähintään kaksi, jopa kolme päivää.

Agios Nikolaoksen viehättävässä kalastajakylässä söimme kevyen lounaan. Haaveilimme kala-ateriasta, mutta kun kokonainen kala maksaa 40-50 euroa kilolta, kalalounas jää väliin. Meret on kalastettu vähiin ja kalan hinta on noussut pilviin.

"Vihreän kullan" sadonkorjuu on käynnissä. Peloponnesoksen alueella kasvavat maailman parhaat oliivit - näin sanotaan. Kalamatan oliiveilla on jopa EU:n nimisuoja.

Yli 200 metrin korkeuteen yltävä linnoitusvuori suojaa Nafpliosin kirkasvetistä Arvanitia-uimarantaa. Kaupungin keskustan läheisyyden ranta on erityisesti vanhempien ihmisten suosiossa.

Paluumatkalla pysähdymme pieneen Stouban kaupunkiin noin 50 kilometrin päässä Kalamatasta etelään. Kapealla kadulla vastaan tulee nuorehko nainen. Pysäytän auton, avaan ikkunan ja kysyn häneltä, missä päin kaupunkia Alexis Zorbas asui.
– Alexis Zorbas...? On asunut täällä? En tiedä. Et kai laske leikkiä...? Kun kerron lähemmin kirjasta ja elokuvasta sekä hyräilen pätkän Zorbaksen tanssia, tyttö alkaa hymyillä ja neuvoo meitä palaamaan päätieltä kilometrin takaisin ja ajamaan Kaiporgan rannalle. Siellä on kuulemma Zorbaksen talo ja hiekkaranta, jossa hän opetti kirjailija **Nikos Kazantzakisille** kuuluisan sirtaki-tanssin. Kazantzakis kirjoitti Zorbas-romaaninsa juuri täällä. Romaanin tapahtumat sijoittuvat läheisen Stoupan kylän ulkopuolella. Kirjailija on vain sijoittanut tapahtumat Kreetalle, jossa asui pitkään. Hieno, laguunimainen hiekkaranta löytyi, mutta missä on Zorbksen talo? Rannan ravintolat ovat kiinni. Sinisen portin takana vanhempi mies osasi kertoa, että talo on vastapäisen rinteen päällä. Ei talo löytynyt sieltäkään. Nuori mies osoitti valkoista taloa rannan toisessa päässä. Ei sekään ollut Zorbaksen talo, vaan kirjailija Kazantzakisin talo. Tässä vaiheessa luovutin. Ihmettelin, miksi paikkakunnalla ei ole osattu hyödyttää Zorbasta mitenkään kuten on tehty esimerkiksi Hemingwayn suhteen. Ei Zorbas-nimistä tavernaa, ei T-paitoja tai muuta turistirihkamaa. Vain päättä esittävä patsas on muistona kirjailijasta.

Oli hetki ihmettelyyn. Kuinka yli 50 kertaa vajaan 400 vuotta ennen ajanlaskua rakennetun antiikin Messinin raunioilla käynyt mies jaksaa olla vielä yhtä innostunut ja kuljettaa meitä palavin silmin antiikin Messinissä kohteesta toiseen. Parempaa opasta kuin **Athanasios Psaroulis** on vaikea löytää. Aloitamme kierroksen kaupungin suojaksi rakennetun muurin jäänteiltä. Sopii taas ihmetellä, miten muurien rakentamiseen käytetyt suuret kivipaadet on kuljetettu ja pystytty asentamaan "millimetrien tarkkuudella" paikoilleen. Kakikkien olisi pitänyt nähdä Athanasiosin suuri kunnioitus, kun tapasimme kohteen kaivauksien johtajan, maailmankuulun ja arvostetun arkeologin, professori **Petros Themeliks**. Kaivausryhmä oli juuri löytänyt mosaiikkipatiosta uuden kuvion, josta tosin puuttui keskiosa, mutta josta selvästi hahmottui nuorta hevosajuria esittävä kuva. Esillä oli vasta pää, hiukan vartaloa ja jalat. Vähän aikaisemmin tarkastelimme antiikin saunan raunioita. Tai ei nyt sentään saunan, vaan kylpylän tai voisiko pikemmin sanoa suuren paljon mustuneita tulipesän rakenteita. Pitkään istuimme rinteellä, josta avautuivat hyvin säilyneet stadion ja urheilusali. Silmät vain kiinni ja ajatukset liitämään 2500 vuotta taaksepäin. Sitten seisoi teatterin näyttämöllä, joka oli keskustelujen ja neuvottelujen pitopaikka, aikanaan kaupunginvaltuuston istuntosali. Messinia oli aikoinaan hieno kaupunki, jonka aika loppui vuorten takana asuvien spartalaisien valloitukseen ja kansalliset joutuivat spartalaisien orjiksi. Vuoren rinteen kylässä on aika vaatimaton museo, mutta käynnin jälkeen maistuu maittava lounas kylän ravintolassa. Edessä avautuva antiikin Messinian laakso antaa tilaisuuden sulatella nähtyä ja koettua.

Alesis on perinyt veljensä kanssa hotellin ja "puoli kaupunkia" – omien sanojensa mukaan.

Tarkoitus oli vieraila Spartassa, mutta vuorten ylittäminen ei innostanut, varsinkaan, kun sydänjuuriltaan messiniläinen Athanasios ei ollut kiinnostunut koko kaupungista. Se oli ymmärrettävää kaiken sen jälkeen, mitä spartalaiset olivat tehneet messinialaisille. Eihän sitä voi koskaan antaa anteeksi. Sen sijaan hurautimme Ateenaan johtavaa moottoritä Nafplioon.

Niokastro-niminen turkkilaisten 1500-luvun loppupuolella rakentama linnoitus vahtii Costa Navarinon lahden rannalla sijaitsevaa Pylosin kaupunkia.

Elämässä on jäänyt jotakin kokematta, jos ei ole seisonut Kreikan entisen pääkaupungin ja maan kauneimmaksi mainostetun Nafplionin lähellä sijaitsevan 12 000 istuinpaikan Epidauruksen amfiteatterin pesäpallolautasen kokoisella pyöreällä kiviekokolla ja kokeillut ääntään, kuuluuko se yhtä hyvin niin etu- kuin takapenkille. Ääni kuulostaa siltä kuin puhuisi mikrofoniiin. Jos astuu parikin metriä lautasen ulkopuolelle, ääni palautuu jälleen normaaliksi. Erikoiseen akustiikkaan ovat syynä teatterin rakenteen lisäksi penkkien materiaali, kalkkikivi, joka absorboi alle 500 hertsin hälyäänet. Nafplios on varsinainen turistikaupunki, josta halusimme takaisin kotiin Kalamataan. Ei kuitenkaan suoraan, vaan pienen mutkan jälkeen, sillä paluumatkalle osuu Mykene, joka on yksi Kreikan merkittävimmistä arkeologisista kohteista.

Yksi tärkeä asia oli unohtua tai oikeastaan kaksi, nimittäin Kalamatan oliivit ja feta. Oliivipuulla ja oliiveilla on aina ollut Kreikassa merkityksellinen asema. Kalamata-oliiveja pidetään yleisesti yhtenä maailman arvostetuimpana oliivilajikkeena. Sillä on EU:n nimisuoja.

Oliivit ovat muodoltaan pitkänomaisen soikeita, väriltään luonnostaan tummia, lähes violettiin vivahtavia ja erittäin maukkaita. Oliivin tumma väri johtuu siitä, että ne kerätään vasta kypsinä. Kalamatan kauppahallista saa maailman parhaita oliiveja suoraan viljelijöiltä. Ja suolavedessä lilluvasta suuresta fetajuustomöhkäleestä lohkottua fetaa. Alexis kauhoo purkillisen oliiveja ja palastelee fetan. Hän paketoi ne huolellisesti moninkertaiseen sellofaaniin terveisiksi Suomeen.

FAKTAT PELOPONNESOS

Maakunnat: Argolis, Korintti, Lakonia, Messenia ja Arkadia

Suurimmat kaupungit: Kalamata, Patra, Tripoli ja Sparta

Asukasluku: n. 640 000

Pinta-ala: 15 490 km²

Miten pääsee: Suomesta ei ole suoria lentoja.

Aegeanair lentää Tukholmasta lauantaisin

Kalamataan. Norwegian Air lentää Ateenaan, josta on

moottoritietä alle tunti Korintin kanavalle, josta

Peloponnesos avautuu. Kalamataan pääsee Ateenasta bussilla kolmessa tunnissa.

PLUSSAT

- o Nähtävyyksiä on runsaasti
- o Aitoa kreikkalaista elämää
- o Ystävälliset ihmiset
- o Hintataso
- o Syksyn ja kevään miellyttävä ilmasto
- o Hiekkarannat
- o Upea luonto

MIINUKSET

- o Liikennekulttuuri
- o Huonot kulkuyhteydet
- o Roskaisuus
- o Kalliit kalaruoat
- o Suorien lentojen puuttuminen (Arkisto 2016)